

Niečo o ŽIVOTE PO SMRTI a o jednej knihe

Na tému zmienenú v nadpise článku sme zvyknutí čítať príspevky (počúvať kázne) obyčajne iba v „biblickom jazyku“. Je však veľa ľudí, ktorí tomuto jazyku nerozumejú (resp. ho ignorujú). Ale na uvedenú tému je možné, hoci sa to bude zdať niekomu zdať nepravdepodobné, hovoriť aj „jazykom vedy“. Niekdajší názor (dominujúci najmä v 19. stor. a na začiatku 20. stor.), že medzi vedou a vierou je neprekonateľná priepasť, už totiž neplatí. A to, napodiv, ani nie preto, žeby došlo k nejakej „ústretoivosti“ – v zmysle upustenia z vlastných princípov (na jednej či druhej strane), ale vďaka novým vedeckým poznatkom, ktoré jednak veľmi zrelativizovali suverénnosť vedeckých metód poznávania (a tým aj dôvod k namyslenosti vedcov), jednak umožnili interpretovať mnohé javy, ktorými sa veda zaoberá, z úplne iných než materialistických pozícií.

Áno, aj o živote po smrti možno hovoriť vedeckým jazykom: v súčasnosti totiž existuje mnoho vedeckých faktov, ktoré neprotirečia možnosti „života po smrti“, naopak robia túto možnosť veľmi pravdepodobnou, reálnou. Sú napr. vedecké dôkazy o tom, že existuje aj iná realita, než tá, ktorú môžeme vnímať svojimi zmyslami (teda taká, ktorá nie je materiálnej podstaty). Svedčí o tom fyzika – mnohé najnovšie objavy jednak v „makrosvete“ (vo vesmíre), ale i v „mikrosvete“, t.j. v oblasti najmenších častíc (kvarkov, elektrónov), a niektoré pozoruhodné javy, ktoré objavila kvantová fyzika. O existencii „nemateriálneho sveta“ svedčia aj mnohé javy pozorované v neurológii, psychológii a iných vedách. Napr. také skutočnosti, ako je existencia vedomia, slobodnej vôle, ale tiež morálky, žiadna materialistická teória nedokáže seriózne vysvetliť. To neznamena, žeby pokusy takto „rozumne“ ich vysvetliť neexistovali; naopak takých „teórií“ je veľa, ale vo svetle nových poznání sa tieto „vysvetlenia“ ukazujú ako veľmi nedostatočné, priam primitívne).¹ Existencia spomenutých nemateriálnych javov, ktoré sú veľmi reálne, a s ktorými je každý z nás neustále konfrontovaný, vylučuje niektoré tvrdenia a dogmy, ktoré sú súčasťou rôznych reduktívne–materialistických teórií, vrátane evolučnej hypotézy.

Ide o veci, ktoré – o tom nepochybujem – môžu byť zaujímavé pre veriacich i neveriacich. Možno aj tento stručný pohľad na otázku života po smrti v jazyku

¹ Napr. jedna „teória“ prirovnáva mozog obličkám: ako obličky vylučujú moč, tak vraj mozog „vylučuje myšlienky“.

inom ako náboženskom podnieti niektorých, aby sa začali intenzívnejšie zaoberať aj týmito vecami.

Akútne ohrozenie vlastného života alebo skúsenosti so smrťou blízkeho človeka často prinúti človeka zamyslieť sa nad tým, čo príde po smrti, a či vôbec niečo príde. A predsa je táto otázka dnes akýmsi „tabu“: málokedy sa stáva témou rozhovorov, kníh, dokonca aj v prostredí, kde by sme to možno nečakali – napr. na pôde kresťanských cirkví.

Je smrť ukončením všetkého, alebo je niečo po nej? To je zásadná otázka, ktorá sa podieľala pri utváraní celej kultúry od starých Egypťanov až do dneška. A pravdu povediac, dôležitejšiu otázku si nikdy nikto nemôže položiť. Vedľa nej sú totiž všetky ostatné otázky banálne. Ak o jej význame pochybujete, zájdite si do nemocnice alebo na cintorín, alebo sa porozprávajte s rodičom, ktorý nedávno prišiel o dieťa. Veľmi rýchlo zistíte, že zdanlivo normálny, všedný život je len klam. Všetko, čo sme kedy urobili, všetko, čo práve robíme, všetky naše plány do budúcnosti budú úplne a nezvratne zničené, keď zomrieme. V hĺbke duše to už vieme. To iba „tínedžeri“ prechádzajú obdobím dočasného bláznovstva, kedy sa domnievajú, že sú voči smrti imúnni. Čím sme však starší – ale najmä od chvíle, keď sa prehupneme cez polovicu života a vydáme sa na cestu „z kopca“ –, tým viac si pripúšťame vlastnú smrteľnosť. „Život je pôžička, ktorú poskytuje smrť,“ píše filozof Arthur Schopenhauer, „a spánok je denným úrokom z tejto pôžičky.“

Viem, že niektorí ľudia tvrdia, že ich vôbec nezaujíma, čo príde po smrti. Môj priateľ, úspešný podnikateľ, mi povedal, že táto otázka je iba pokusom „riešenia intelektuálnej hádanky“, ničím iným. Tvrdil, že sa nikdy vážne nezaoberal myšlienkou, či prežije svoj hrob. „A nakoniec prečo aj?“ spýtal sa pragmaticky ako pravý „biznismen“. „Aj keby to bola pravda, na môj život by to nemalo žiaden vplyv. A keďže s tým nič nenarobím, neviem, prečo by som sa tým mal trápiť.“ Dodal, že by sme sa možno mali uspokojiť s reálnejšími formami prežívania, napríklad vo svojich deťoch, v spomienkach priateľov alebo v nesmrteľných dielach a činoch.

Priznám sa, že niečo také ma príliš neutešuje. Áno, rád by som žil v spomienkach tých, do ktorých života som vstúpil, najmä svojej ženy a detí. George Eliotová napísala krásnu báseň o tom, že sa túži pridať k „neviditeľnému zástupu nesmrteľných mŕtvych, ktorí znovu ožívajú v myšliach, ktoré svojou prítomnosťou pozdvihli“. Také pokračovanie života je však veľmi krátke, a to aj v spomienkach potomkov. Svedčí o tom fakt, že o svojich rodičoch vieme len niečo, o prarodičoch ešte omnoho menej a o generáciách pred nimi nič, alebo takmer nič. Lepšou cestou k nesmrteľnosti je písať knihy alebo tvoriť umelecké diela, ktoré vám zaistia, že sa dostanete do učebníc dejepisu,

alebo po vás pomenujú univerzitu, múzeum či dokonca mesto. To je však, bohužiaľ, len pseudonesmrteľnosť, pretože tu nebudete a neužijete si ju.

Prístup môjho priateľa podnikateľa k tejto problematike neviem vôbec pochopiť. Podľa mňa to nie je iba „intelektuálna hádanka“; je to doslova otázka života a smrti! Ako mu môže byť jedno, či nás čaká alebo nečaká zánik? Keby ste sa dozvedeli, že vám zostáva ešte šesť mesiacov, celkom iste by ste úplne zmenili doterajší spôsob života. Alebo si predstavte, žeby ste mohli žiť dvakrát tak dlho; nezamiešalo by vám to plány na dôchodok a množstvo ďalších priorít? Samozrejme, že áno. Preto k otázke, či existuje život v záhrobí, nemôžeme byť ľahostajní. Ak po smrti život je, máme dôvod mať nádej; ak nie, musíme sa zmieriť s beznádejným a zúfalým údelom. Prečo? Nuž, preto, lebo ak uvažujeme o živote na tomto svete, ocitáme sa v pozícii človeka v horiacej budove. Vieme, že nás oheň pohltí, a pred záhubou nás zachráni jedine skok z okna. Je tu však otázka: rozťahli hasiči dole záchrannú sieť? V tejto situácii by bolo dosť zvláštne povedať: „Vlastne je mi to jedno.“

Už na prvý pohľad vidieť, že taký prístup k tejto otázke je jednoducho bláznivý, je to vlastne „odhodlané strkanie hlavy do piesku“. Predstava skoku z okna je tak traumatická, že je ľahšie si nahovárať, že sa k nám oheň nedostane. So smrťou je to podobné, a predsa odlišné: vieme, že sa nielen blíži, ale celkom isto aj príde, no napriek tomu sa chováme tak, ako by nás nemala nikdy dosiahnuť. Spomínaný môj priateľ je síce pragmatik, ale jeho popieranie (ignorovanie otázky „čo bude po smrti“) je tou najmenej pragmatickou (najnepraktickejšou) voľbou. Ale on nie je sám – drvivá väčšina z nás, najmä tých, ktorí žijeme v oblasti tzv. „západnej kultúry“, považuje popretie smrti za akési životné východisko. Každý deň žijeme, ako by sme nemohli hneď na druhý deň zomrieť – až pokiaľ nás raz s desivou silou nezasiahne poznanie: „Dnes zomriem.“ Takáto znepokojivá vyhládka nás núti podobné úvahy zaplašiť, a žiť ďalej podľa motto „zatvárajme oči“. Dokonca aj niektorí veriaci sa tejto téme vyhýbajú.

V režime úplného popierania smrti fungujú aj naše kultúrne inštitúcie. Historik Philippe Aries v diele *Dejiny smrti* píše, že smrť sa kedysi chápala ako súčasť života. Dôverne ju poznala aj mládež. Ľudia bežne umierali doma, na dedinách boli bežné pohrebné sprievody a sa hlasno plakalo, lamentovalo nad vystaveným telom. V niektorých kultúrach je to tak aj dnes. U nás nie: „Dnes,“ píše Aries, „si Západ vypracoval zložitý systém ututľovania smrti“. V Amerike aj v Európe už ľudia neumierajú doma pred zrakmi rodiny; umierajú v nemocniciach, odrezaní od okolitého sveta. Príbuzní ich len navštevujú, nestretávajú sa so smrťou zblízka. V poslednom dejstve tej nezáživnej drámy vystúpi lekár a dôstojne oznámi: „Odišiel na večnosť“ alebo „Vydýchol napo-

sledy“. Všade toľko eufemizmov... (dokonca si často ani netrúfnu povedať jednoducho: „Je mŕtvý“).

Keď sa tú novinu dozviete, smiete trúchniť, ale iba v súkromí. Na pohrebe sa už žiadne „vrešťanie a hysterické záchvaty nepatria“, a to ani u žien a detí. Aries to nazýva „neslušným zármutkom“. Na Západe sa na pohreby síce z povinnosti chodí, ale nikomu sa nechce. Pohľad na mŕtvolu v rakve je „nepek-ný“. Nepáči sa nám, že si tým musíme prejsť, a už nemôžeme sa dočkať, keď odtiaľ vypadneme a vrátíme sa k normálnemu životu. Všimol som si, že ľudia sa dokonca v rozhovoroch často vyhýbajú menám mŕtvych. Akoby už svoju úlohu odohrali, a teraz sa od nich čaká, že úplne „zmiznú zo scény“. Na Západe ľudia neumierajú; jednoducho zmiznú. A pokiaľ ide o otázky, čo smrť znamená, a či je niečo po smrti – o týchto témach sa nikdy, za žiadnu cenu verejne nediskutuje. Život po smrti je ako slon v obývačke, ktorého si nemáme všimáť. Naša kultúra, ktorá sa pýši svojou slobodomyselnosťou a otvorenosťou, sa stavia k najväčšej otázke ľudstva s absolútnou nechutou.

Pritom je zaujímavé, že počas veľkej väčšiny dejín sa táto otázka vlastne ani nepovažovala za otázku. Skôr sa pokladala za samozrejmosť (samozrejmu od-poveď). Vo všetkých kultúrach sveta, na Západe i na Východe, si ľudia po celý dlhý priebeh dejín boli celkom istí, že terajší ich život je jednou kapitolou dlhšieho príbehu bytia, a že po smrti je život. Dnes to pokladáme za názor náboženský, šírený kňazmi, a do značnej miery v tom máme pravdu. K viere v posmrtný život sa však hlásili i mnohí poprední vedci a filozofovia od Sok-rata cez Cicera, Galilea a Johna Locka až po Isaaca Newtona. Podobnými ná-zormi sa netajili ani skeptickí osvietenici ako Thomas Paine, Thomas Jefferson a Benjamín Franklin. A dnes jediným kontinentom, kde v posmrtný život verí len tesná väčšina obyvateľov, je Európa. V Amerike je o ňom presvedčené skoro 80 percent obyvateľov, a v nezápadných kultúrach je tento podiel ešte vyšší, v podstate blízky 100 percentám.

Sú ľudia, ktorých tento stabilne vysoký počet veriacich zaráža: „Ako sa mô-že niekto, kto nikdy nevidel nikoho vstať z mŕtvych, tak silno držať predstavy, že v záhrobí je život? Ako na tak praštený nápad prišiel?“

Dôvodov, že napriek obrovskej ateistickej propagande, mnoho ľudí predsa v život po smrti verí, je viacero. Jedným z nich je aj fakt, že dnes už vzdelaní ľudia, nezdieľajú názor, ktorý panoval v minulosti (zhruba od doby tzv. osvie-tenstva po prvú polovicu 20. stor.), že veda „dokázala“ neexistenciu Boha i posmrtného života, a že všetko, čo veda dokázala je absolútna pravda (a to, čo dosiaľ nedokázala, že celkom iste dokáže v budúcnosti). Skutočnosť je taká, že mnohé fakty odhalené vedcami v posledných desaťročiach skôr „na-hrávajú“ veriacim ako ateistom. A to dokonca aj výsledky takých výskumov,

ktoré boli robené práve hlavne preto, aby posilnili pozície ateistov („redukívnych materialistov“).¹

Žiaľ, stále pociťujeme dôsledky toho, že sme sa odcudzili vlastnej minulosti, že naši predkovia sú pre nás úplní cudzinci. A tiež, že nemáme dosť porozumenia pre nezápadné kultúry, ktoré si v jadre uchovali práve tú vieru v život po smrti, ktorá bola kedysi všadeprítomná i v našej spoločnosti.

Ako sme sa na tejto podivnej ceste ocitli? Ako to, že medzi nami na jednej strane a našimi predkami a zvyškom sveta na strane druhej je taká strašná priepasť neporozumenia? Dôvodom je to, že v Amerike a Európe vznikol nový spôsob myslenia (paradigma). Prihlásilo sa k nemu mnoho intelektuálov a najvplyvnejších inštitúcií našej spoločnosti. Filozof Charles Taylor ho nazýva *sekulárny étos* (ale rovnako výstižne mu môžeme hovoriť aj „*osvietenská paradigma*“). Ten určuje, čo sa vyučuje na stredných a vysokých školách, čo sa vystavuje v múzeách, čo hovoria „odborníci“ a politici, a čo sa prehlasuje za pravdu v najprestížnejších časopisoch, novinách a elektronických médiách. Je dominantnou ideologickou zložkou verejného fóra dnešného Západu a utvára myslenie našich detí.²

Podľa osvietenského názoru (paradigmy) po smrti nie je žiaden život, a tvrdiť niečo iné je bláznovstvo: „Máme tento život, a viac nič. Vieme to, pretože veda nám odhalila našu pravú prirodzenosť – a k našej pravej prirodzenosti patrí, rovnako ako u „iných zvierat“, smrteľnosť. Navyše sme hmotné tvory – tvory s hmotnými telami –, a až sa tie telá rozpadnú, nebudeme mať v čom žiť“: „Až zomrieme, budeme preč,“ píše filozof Owen Flanagan. A pokiaľ ide o dušu...: „veda hľadala a hľadala, a žiadnu dušu v nás nenašla. Nemáme dokonca ani slobodnú vôľu, hoci podliehame ilúzii, že ju máme“. Biológ Peter Atkins píše: „Slobodná vôľa nie je nič iné, než organizovaná súhra pohybu atómov... náhoda ich najprv obdarí dostatkem energie, aby unikli, a potom

¹ Nádherne o týchto veciach píše americký mysliteľ **Dinesh D'Souza** vo svojej knihe ***Life after Death, Evidence*** (vyšla aj v českom preklade pod názvom ***Život po smrti. Důkazy***), z ktorej čerpám aj ja (pozn. autora článku).

² Môžeme sa o tom presvedčiť, ak si napr. pozrieme v TV nejaký prírodopisný film alebo školské osnovy. Zistíme, že tam nenájdeme takmer nič o spomínaných najnovších vedeckých faktoch (a ak sa niekde o nich predsa len nájde zmienka, vždy je snaha násilne ich „vtesnať“ do starých, často už obsolétnych teórií, ktoré podávali „vedecký obraz sveta“ v druhej polovici 19. a na začiatku 20. storočia (najlepšie to vidieť napr. na Darwinovej hypotéze, ktorá býva stále vydávaná za „fakt“ – dogmu, hoci množstvo najnovších vedeckých objavov ju už dávno sponchybnilo).

ich polapí v inom usporiadaní, pričom ich energia sa prirodzene a náhodne uvoľní.“

Osvietenská paradigma čerpá sebavedomie z objavov vedy: Veda je podľa nej tým najlepším, ak nie jediným spôsobom, ako spoľahlivo ziskávať poznatky. Náboženské výroky sa opierajú o vieru, ale vedecké výroky sa opierajú údajne iba o fakty (pritom je až zarážajúce, koľko tvrdení a predpokladov ateistických vedcov sa opiera o neoverené skutočnosti, teda o istý druh „viery“). Svetové náboženstvá hlásajú konkurenčné a navzájom si odporujúce tvrdenia, zatiaľ čo osvietenský názor nám vraj pripomína, že veda je univerzálna (pritom je zaujímavé, koľko existuje aj v súčasnosti navzájom si protirečiacich vedeckých teórií). Preto vraj „kto upiera vede význam,“ píše fyzik Vietor Stenger, „nemal by svoje myšlienky tlačiť na papier, ale ryť ich do kamenných dosiek, a nemal by ich šíriť po internete, ale dymovými signálmi.“ Osvietenský materialistický názor si je dobre vedomý, že všetci bežne zverujeme život do rúk vedy (napríklad, keď si sadáme do lietadla, dôverujeme vede, ktorá umožnila nielen konštrukciu bezpečného lietadla, ale i spoľahlivú navigáciu). Preto hlása, že by sme mali závery vedy prijímať, lebo bližšie už sa ku skutočnému poznaniu nedostaneme.

Náboženstvo je podľa osvietenského (materialistického, humanistického) názoru veľký spoločenský nešvár. Ateisti náboženstvá odsudzujú jednak za to, že „širia lživé tvrdenia“ – napríklad, že po smrti je život – ale tiež za to, že v mene týchto tvrdení „ohrozujú svetový mier“. Obviňujú náboženstvá z toho, že šíria nevedomosť, ale tiež, že plodia neznášanlivosť, spoločenské rozdiely a konflikty. Pripomínajú napríklad poblúznených stúpcov Jima Jonesa, ktorí poslúchli jeho inštrukcie a spáchali hromadnú samovraždu otrávenou limonádou, a to všetko preto, aby sa okamžite dostali do raja. Podobné vraj bolo konanie teroristov pri útokoch 11. septembra 2001 a ďalších islamských radikálov (v tomto prípade išlo o násilie ako samovražedné, tak vražedné, ale motiváciou bol zrejme opäť príslub neba). Richard Dawkins pár dní po 11. sept. napísal: „Náboženstvo hlása nebezpečný nezmysel, že smrť nie je koniec.“ Je vraj načase prestať si nádejou na onen svet kaziť život v tomto svete. Osvietenský názor nás nabáda, aby sme nedbali na posmrtný život, a sústredili sa na problémy dnešného sveta.¹

¹ Je neférové obviňovať náboženstvo z vojen a terorizmu, a pritom „argumentovať“ jednotlivcami, ktorí síce vyhlasujú, že konajú v mene „niečoho“ (nejakého „náboženského presvedčenia“), ale to „niečo“ sa diametrálne líši od skutočného presvedčenia kresťanov (alebo židov, dokonca ani moslimov), a na druhej strane ignorovať obrovské milióny vrážd, ktoré vykonali ateistické spoločenskú (štáty riadené ateistickou ideológiou). Spomeňme aspoň hitlerovský nacizmus, stalinský

Podobné výroky sme si zvykli počúvať od ľudí, ktorí sa obyčajne označujú „ateisti“ alebo „radikálni sekularisti“. Nová generácia ateistov v poslednom čase agresívne propaguje osvietenskú (humanistickú) paradigmu pred širokou verejnosťou. Mám na mysli také osobnosti, ako je biológ Richard Dawkins, spoločenský kritik Christopher Hitchens, neurológ Sam Harris, filozof Daniel Dennett, fyzik Steven Weinberg, chemik Peter Atkins a kognitívny psychológ Steven Pinker. Títo muži sa vedia zviať na vlne aktuálnych udalostí a nachádzajú priaznivú odozvu v školstve a v médiách. Títo „noví ateisti“ však stoja v tieni „veľkých ateistov a agnostikov“ devätnásteho a počiatku dvadsiateho storočia. K tým patrili poprední filozofi, vedci a spoločenský kritici svojej epochy – osobnosti ako Charles Darwin, Thomas Huxley, Friedrich Nietzsche, Karl Marx, Bertrand Russell, Sigmund Freud, Martin Heidegger a Jean-Paul Sartre. Dnešní „noví ateisti“ skôr iba aktualizujú a rozvádzajú myšlienky svojich „slávnych“ predchodcov. Obe skupiny spoločne vytvárajú v našej spoločnosti „kultúru neviery“.

Tuto kultúru možno chápať ako popretie Boha a posmrtného života. Ide o filozofiu s veľkým vplyvom – o filozofiu reduktívneho materializmu. Výrazom „materializmus“ sa nemyslia sklony ľudí, ktorí prepadli mánii hromadenia majetku. Slovo materializmus tu označuje filozofický názor, že hmotná realita je realitou jedinou. Materialista tvrdí, že existuje iba jeden druh vecí – veci hmotné: „vieme to preto, že hmotné predmety sú objektívne; ich existenciu možno vedeckými prostriedkami overiť. Človek a ďalšie živé tvory sú len zhlukom atómov a molekúl, či o úroveň nižšie kvarkov a elektrónov. Kvarky a elektróny sú to jediné, čo vo vesmíru existuje – nič iné tu nie je.“

Reduktívni materialisti nepopierajú, že sa vyskytujú aj nehmotné skúsenosti a entity. Trvajú však na tom, že pri bližšom preskúmaní sa ukáže, že sú spôsobené iba a výhradne hmotnými silami. Napríklad láska je síce zdanlivo nehmotná, ale v skutočnosti ide vraj len o „elektrochemické impulzy, ktoré nám do mozgu a nervov nasadila evolúcia“. Rovnako aj duša je „len pomenovaním určitej činnosti neurónov v prefrontálnej kôre mozgu“. Všetko vraj možno „zredukovať na hmotnú realitu – odtiaľ pochádza termín „reduktívny materializmus“. Je jasné, prečo taká filozofia neponecháva priestor pre tvrdenie, že existuje realita ležiaca mimo dosahu našich zmyslov a modernej

komunizmus, polpotovské masakry v Kambodži, hekatomby obetí „kultúrnej revolúcie“ Číne atď. A pokiaľ ide o samovražedných teroristov, nezabudnime na japonských kamikadze, ktorí neboli motivovaní náboženstvom, ale oddanosťou cisárovi).

vedy. Ak má reduktívny materializmus pravdu, potom je viera v nehmotného Boha výmyslom a život po smrti nie je možný.

Reduktívny materializmus poskytuje ateistom nielen „argumenty“, ale tiež základný filozofický rámec pre chápanie reality. Mnoho ateistov považuje reduktívny materializmus za synonymum pre rozum a vedu, a veľa filozofov a vedcov s nimi naozaj súhlasí. Navyše táto forma materializmu dodáva dnešným ateistom sebavedomie vysmievať sa tomu, v čo verí drvivá väčšina sveta. Viera podľa nich nemá vedecký základ, a preto musí byť produktom túžobných prianí. Sam Harris píše: „Fakt smrti je zrejme neznesiteľný... a viera je len o málo viac než tieň vrhnutý nádejou na lepší život v záhrobí. Reduktívny materializmus dáva ateistom ako je Harris silu veriť, že majú pravdu, a všetci ostatní sa mýlia. Ateisti sú presvedčení, že reduktívny materializmus je zbraň, s pomocou ktorej dokážu vyhladiť náboženstvo a odhaliť, že viera v Boha a posmrtný život je ilúzia.

Pritom hlavná téza reduktívneho materializmu – existujú iba hmotné veci, čiže realita, ktorú môžeme vnímať svojimi zmyslami (či už priamo, alebo pomocou prístrojov) je dávno vyrátená, a to práve vedou. Už v úvode k tomuto článku bolo niečo naznačené. Pripomeňme si teraz niektoré fakty, ktoré toto tvrdenie potvrdzujú (do podrobností, pravdaže, v tomto článku ísť nemožno).

Existuje množstvo vecí, ktoré nedokážeme vnímať, ale o ich existencii nepochybujeme.

Nemám teraz na mysli skutočnosti zo sféry duchovnej, ale materiálnej.

Vezmime si samotnú **hmotu**, ktorou sa mnohí tak radi „oháňajú“, a pritom nemajú ani poňatie, čo to je – čo súčasná veda o hmote vie: väčšina toho, čomu hovoríme hmota, je vlastne prázdny priestor. Zatlačte na stôl: cítite, že je pevný, odoláva vášmu tlaku, ale v skutočnosti tam vlastne nie je prakticky nič. Ako to fyzici vedia? Preskúmali štruktúru atómov. Skoro celá hmotnosť atómu je sústredená v jeho jadre, a napriek tomu jadro tvorí len zlomok jeho veľkosti. (Ak by ste chceli vedieť o aké proporcie tu ide, predstavte si tenisovú loptičku uprostred štadióna). Mimo jadra nie je skoro nič, len pár elektrónov. Ak preskúmate jadro, zistíte, že sa skladá z kvarkov. Takže atóm je veľký prázdny priestor, v ktorom je zopár kvarkov a elektrónov. Lenže **ani kvark ani elektrón nikdy nikto nevidel!** Ich vlastnosti sa odvodzujú zo zložitých experimentov. Kvarky a elektróny sa často zobrazujú ako malé predmety, ale skôr by sme ich mali chápať ako **matematické pojmy** alebo distribúcie pravdepodobnosti. Inak povedané: hoci si hmotu predstavujeme ako niečo pevné, masívne, v skutočnosti z veľkej väčšiny v nej nie je nič. Materialisti, ktorí tvrdia, že všetko sa skladá z hmoty, sa musia asi cítiť veľmi trápne.

Ešte pozoruhodnejšia je hmota, ktorá sa správa veľmi podivne – tak, že ju nedokážeme nijako detekovať, a napriek tomu existuje. A pritom táto tzv. „**tmavá hmota**“ a „**tmavá energia**“ tvorí veľkú väčšinu hmoty celého vesmíru:¹ vedci odhadujú, že táto nepozorovateľná hmota tvorí asi 95% všetkej hmoty vesmíru („bežná“ hmota a energia tvorí teda iba 5% celkovej hmoty vesmíru!).²

Ďalšiu vec, ktorú nemožno vnímať našimi zmyslami (a teda ani si predstaviť) je existencia **viacdimenziálnych priestorov**.³ My sme konfrontovaní s priestorom trojdimenziálnym, a preto si niečo iné ani nevieme predstaviť, ale napr. Einsteinova teória relativity počíta so štvordimenziálnym priestorom (jednou dimenziou v ňom je čas), a kvantoví fyzici tvrdia, že mnohé fyzikálne javy nemožno vysvetliť inak, iba akceptovaním možnosti ďalších dimenzií (hovorí dokonca o jedenásťdimenziálnych priestoroch, z ktorých desať je priestorových a jeden patrí času!).⁴

Sem by sme mohli zaradiť aj neistotu pri poznaní **podstaty niektorých fyzikálnych javov** (vrátane svetla) – ide o častice, či o vlnenie? Nieкто by mohol povedať „aj aj“. Ale ani to neplatí: pri niektorých výpočtoch treba akceptovať jedno (a druhé nie!), pri iných je to naopak (oboje súčasne neplatí!).

Alebo „z iného súdka“: **vedomie!** Čo je vedomie? Iba pohyb elektrónov? Nezmysel! V skutočnosti nikdy nik nepodal vysvetlenie, čo vedomie je. Množ-

¹ **Tmavá hmota** (iné názvy **temná hmota**, nežiarivá hmota, skrytá hmota) je pojem známy už od roku 1933. Ide o **hmotu**, ktorú možno vo **vesmíre** pozorovať len vďaka jej **gravitačnému** pôsobeniu na okolité objekty tvorené bežnou „**svietiacou hmotou**“. Tmavá hmota nevyžaruje nijaké **elektromagnetické žiarenie**, a preto nemôže byť pozorovaná, a to ani tým najdokonalejším teleskopom. O jej existencii vedci teda vedia len z gravitačných prejavov jej pôsobenia na „žiarivú hmotu“.

² Škoda, že na priestore takéhoto článku nemožno písať o iných pozoruhodnostiach vesmíru, napr. o jeho *antropickom princípe*, o tom ako zázračne jemne je vyladený vesmír i naša Zem, nielen aby mohli existovať ony (stačila by totiž malá odchýlka od toho, čo je, a vesmír by sa zrútil, Zem by zanikla), ale aj aby tu mohol existovať *život* – aby sme tu mohli byť my. Toto vyladenie sa týka toľkých parametrov, že to vo vedcoch vyvoláva úžas a pokoru. A. Einstein sa vyjadril, že predstava, že usporiadanie vesmíru vzniklo náhodou, sa pravdepodobnosťou rovná výbuchu v tlačiarňi, ktorý spôsobil, že sa písmeňá usporiadali, vytlačili, a vznikol z toho veľký slovník.

³ Táto myšlienka mnohých rozmerov patrí novému smeru vo fyzike, zvanému „teória strún“.

⁴ Nieкто sa možno opýta: „Kdeže sú tie priestory, ak ich nevidíme?“ Vedci odpovedajú: „Sú skryté – umiestnené tak, že sú nám neviditeľné, neprístupné. Ale aj keď ich nevidíme, dokážeme ich pomocou vysvetliť to, čo vidíme.“

stvo teórií o ňom svedčí iba o veľkej bezradnosti vedcov. Pritom každý z nás je s vedomím neustále „konfrontovaný“ – je to realita, ale „realita subjektívna“, nie „objektívna“, čiže vedou nie je pozorovateľná, skúmateľná.

Podobne je to so **slobodnou vôľou**. Mnohí reduktívni materialisti neuznávajú existenciu slobodnej vôle, a to napriek tomu, že všetci s ňou máme každodenné skúsenosti: napríklad rozhodnem sa, že vystriem druhý prst pravej ruky – a naozaj ho vystriem. Čo však znamená „rozhodnem sa“, nič iné, ako že uplatním slobodnú vôľu. Tento príklad (s vystretím prsta) je banálny, ale slobodnou vôľou môžeme vykonať oveľa viac: premieňať hmotu, usmerňovať energiu – doslova meniť svet! Ale čo to je tá „slobodná vôľa“, je to hmota? Je to „objektívna realita“ skúmateľná vedou? Pravdaže nie.

Ešte si spomeňme **morálku**. Veda opisuje, ako sa predmety (živé či neživé) správajú, morálka však hovorí „ako by sme sa mali správať“! Ale to sú dve rôzne veci! Evolučná hypotéza napr. tvrdí, že „zákony evolúcie (ktoré vraj patria medzi prírodné zákony)“ nútia živé organizmy (vrátane človeka), aby konali „sebecký“ (pri prirodzenom výbere sa uplatní, zvíťazí, prežije iba silnejší, bezohľadnejší); kde sa však u ľudí berie altruizmus, alebo presvedčenie, že „toto by som nemal robiť“ (aj keď je to pre mňa výhodné); zvieratá nepoznajú morálku, aj ľudia často robia to, čo cítia žeby robiť nemali... ale potom príde k slovu „sudca“ – svedomie! Čože je to, čo nielenže nie je materiálnej podstaty, ale pôsobí dokonca proti údajným prírodným zákonom? „Vysvetľovať“ to „tradíciou“ alebo „kolektívnym sebestvom“ (že jediniec koná v záujme zachovania génov aj vtedy, ak je to v neprospech jeho samého) nič nevysvetľuje; veď často sa správame altruisticky aj voči jedincom, ktorí nemajú „s našimi génmi“ nič spoločné; a ak by išlo o tradíciu, tá by nemohla vôbec vzniknúť, ak naozaj platia spomínané „zákony evolúcie“; a ak by aj náhodou vznikla, „prirodzený vývoj“ by ju veľmi rýchlo eliminoval (pretože v konkurencii, v boji o prežitie by obstáli iba tí, ktorí nie sú „vo vývoji brzdení“ morálkou).

To boli iba niektoré príklady. Ale položme si otázku: je naozaj to, čo pozorujeme také ako sa nám javí (poskytuje nám našich päť zmyslov spoľahlivý obraz objektívnej reality)?

Predstavme si niektoré živočíchy, ktoré majú síce tie isté zmysly ako my, ale ich rozlišovacia schopnosť je iná (napr. čuch psa, zrak orla alebo hmyzu a pod.). Nezdá sa vám, že ich „obraz sveta“ je úplne iný ako ten náš? Ale sú tu aj organizmy, ktoré majú mnohé iné zmyslové orgány, napr. „echolokátory“ netopierov, alebo schopnosť niektorých tvorov vnímať rôzne druhy žiarenia, možno magnetizmus (veď čo môžeme povedať o podivných schopnostiach sťahovaných vtákov, rýb, alebo o schopnosti poštových holubov nájsť svoj

domov); snažia sa to vysvetliť rôzne teórie, pričom každá tvrdí niečo iné, ale jedno je isté – že tieto stvorenia majú nejaký „zmyslový orgán“, ktorý my nevlastníme.

Ako môže po poznaní tohto všetkého tvrdiť nejaký „reduktívny materialista“, že čo je mimo poznatkov vedy (teda poznania našich zmyslov) a mimo chápania jeho rozumu, že to neexistuje?

Existenciu takýchto „rôznych svetov“ pozoruhodne vysvetľuje filozof Immanuel Kant: hovorí o svete nuomenálnom a fenomenálnom: to, čo my vnímate (všetky predmety a ich vlastnosti), to sú *fenomény* skutočnosti, ktorá je však v skutočnosti iná.¹ Skutočné veci (nuomeny) – „veci osebe“ vlastne nikdy nepoznáme. Nuomenálna sféra sa zdá vzdialená obyčajnému životu, ale pomáha nám vysvetliť tie najhlbšie záhady sveta a života.

Napriek tomu, že je reduktívny materializmus veľmi vzdialený tomu, čo je v skutočnosti obsahom dnešného vedeckého poznania, a napriek tomu, že je tak zarytým nepriateľom náboženstva, na verejnom fóre prakticky nenaráža na odpor. V sekulárnej Európe to vlastne ani nie je nič divné, ale v Spojených štátoch je to prekvapujúce. Život po smrti je naozaj ukážkový prípad. Je to doktrína, ku ktorej sa hlásia všetky náboženstvá a ktorá má zásadný význam pre kresťanstvo. Veď Kristovo zmŕtvychvstanie je udalosťou, na ktorej kresťanstvo stojí a bez ktorej by nevzniklo. Počujete však niekedy kresťanov – vrátane kresťanských duchovných a kazateľov – verejne obhajovať zmŕtvychvstanie alebo posmrtný život?

Kresťania vôbec málokedy reagujú na to, čo ateisti prehlasujú „z pozície vedy a rozumu“. Keď na nich ateisti zaútočia, obyčajne nepovedia nič. Niektoré skupiny kresťanov sa síce ozvú, keď niekto priamo napáda ich vieru, napríklad keď sa ateisti pokúšajú vyučovať evolúciu ako vyvrátenie Božieho stvorenia. Ale i vtedy majú kresťania tendenciu vedu a rozum iba „len tak odbiť“, čím si vytvárajú povest' obmedzencov a antiintelektuálov. Jeden môj známy ateista sa občas pýta: „Ako môžu kresťania byť proti logike a vedeckým objavom?“ **V skutočnosti ale kresťania nie sú proti.** Ale pochopili, že územie vedy a rozumu obsadil nepriateľ. Vedu a rozum uniesli zloduchovia. A títo v spolupráci s mnohými odborníkmi využívajú vedu a rozum na to, aby zúžili realitu, aby mohli tvrdiť, že „veda dokazuje toto“, a „rozum nás núti

¹ My môžeme celkom dobre žiť vo „fenomenálnom svete“ (i bez toho, aby sme poznali podstatu vecí, nuomenálnu sféru, ktorá je nezávislá na našich skúsenostiach), nemôžeme však tvrdiť, že „naše poznanie“ (poznanie vedecké) je skutočným poznaním sveta.

priať tamto“. **Kresťania však veria, že realita je omnoho väčšia a že sú aj iné spôsoby, ako ju pochopiť, než využívať iba rozumové sylogizmy a vedecké experimenty. To, čo vypadá ako kresťanský antiintelektualizmus, je vlastne protest proti oklieštenému pohľadu reduktívnych materialistov na realitu.**

Ak však kresťania „vyprázdnia pole“ vedy a rozumu, riskujú, že budú musieť žiť vo svete dvoch právd. Jednu pravdu počujeme v kostole, a druhú „v kultúre“. Zjavenie – teda jazyk náboženskej viery – sa oddeľuje od rozumu, ktorý je jazykom školstva, práce a sekulárnej spoločnosti. Vzniká tak akási schizofrénia, a to hlavne medzi kresťanskými založenými študentmi a kresťanmi, ktorí sa zaoberajú vedou a technikou: vaša práca je založená na vede a vaša viera je založená na „ignorovaní vedy“ – tieto dve stanoviská sú protichodné. Musíte pritom riešiť trápnu dilemu, či veriť svojmu farárovi alebo svojmu profesorovi; jeden vám hovorí o Písme, druhý o výskume, ale (podľa toho, čo viete) obom naraz veriť nemožno.

Je to frustrujúci život, ale ešte viac frustrujúce je snažiť sa prenášať svoju vieru na ostatných. Veď dnes žijeme v sekulárnej kultúre, kde sa kresťanské premisy už dávno nepokladajú za samozrejmé. Mnoho ľudí vyznáva iné náboženstvá a niektorí nevyznávajú žiadne náboženstvo. Biblia je autorita, ktorej sa môžete úspešne dovolávať, ak hovoríte s kresťanom, ale nekresťana, odpadnutého kresťana či ateistu nepresvedčíte. V sekulárnej kultúre účinkujú len sekulárne argumenty, a tie možno opierať iba o vedu a rozum. Navyše osvieteniskou paradigmou prefiltrovaná veda má monopol v školstve a médiách, čo sú inštitúcie s obrovským vplyvom na naše deti. Ak sa zriekneme vedy a rozumu, v podstate odovzdáme ateistom drahocenné kultúrne imanie a vydáme svoje deti napospas ateizmu a radikálnemu sekularizmu. Štatistik George Barna zistil, že mnohí mladí kresťania sa svojej detskej viery naozaj vzdávajú a stávajú sa skeptikmi a neveriacimi. Ak to všetko zhrnieme, potom môžeme povedať, že „stratégia odmietania“ (resp. ignorovania toho, čo sa okolo nás deje) je osudovou chybou, pretože nielen stavia kresťanov do defenzívy, ale zároveň prihráva ateistom.

Ak kresťania chcú znova dobyť okupované územie, musia sa na ne naučiť dívať z inej, nie tradičnej perspektívy. A tu uvidia (mnohí možno s prekvapením), že veda a rozum vlastne senzáčným spôsobom potvrdzujú ich vieru. To, čo sa kedysi predpokladalo na základe viery, je dnes podložené dôkazmi – a platí to hlavne o otázke života po smrti. Je pozoruhodné, že nové a presvedčivé dôkazy posmrtného života – dôkazy, ktoré sme predtým nemali – priniesla práve veda a rozum. Najväčšou iróniou je, že stratégia, cieľom ktorej bolo zničiť náboženské názory, nakoniec náboženským názorom dáva za

pravdu. Ateista, natešený, ako si zase kopne do kresťanov, nakoniec si kopne sám do seba!

Autor knihy, o ktorej som sa zmienil na začiatku tohto článku, postupuje vo svojej apologetike kresťanskej pravdy netradične. Argumentuje *iba vedeckými faktami*, a nie biblickými citátmi. Nie preto, žeby azda tento druh pravdy zavrhoval; robí tak preto, že chce argumentovať proti ateizmu a reduktívne-mu materializmu ich vlastným jazykom a poraziť ich podľa ich pravidiel hry. Aj filozof Immanuel Kant kedysi napísal knihu *Náboženstvo iba v medziach rozumu*. **Tento názov vystihuje aj prístup Dinesha D'Souzu, keď dokazuje, že po smrti je život, a to výhradne rozumovými prostriedkami.** Neodvoláva sa na Božské zásahy a zázraky, pretože v sekulárnej kultúre chce argumentovať sekulárne. Aby ste pochopili, ako to myslí, predstavte si smrť ako veľký prerod, ako keď sa z húsenice stane motýľ. A predstavte si, že sa opýtate húsenice: Vieš, že raz budeš motýľom? Odpovie vám: Ale kdeže, to nie je možné, to je smiešne; ako sa môže húsenica stať motýľom? Na to, aby sme zistili, ako sa húsenica zmení v motýľa, sa nepotrebujeme dovolávať zvláštnych božských zásahov a zázrakov – vieme to dokázať pomocou „prírodných zákonov a vedy“ (aj keď presne vzaté, predsa len ide o zázrak a Boží zásah – veď kto naprogramoval takúto podivnú premenu: z vajička, cez húsenicu, kuklu až po imágo – motýľa?). Takým istým spôsobom autor dokazuje existenciu posmrtného života. V každej kapitole postupuje prísne vedecky, až na samom konci, kde uvažuje o nebi a pekle, ukáže, že ústrednú úlohu v tomto transcendentnom pláne hrá Boh.

Tento sekulárny, faktografický prístup je možno neobvyklý, no je podstatnou súčasťou niečoho, čo možno označiť ako „dvojazyčnosť kresťanov“. V kostole hovoríme svojím jazykom, ale ak sa chceme presadiť v sekulárnej kultúre, musíme sa naučiť aj iný jazyk. Sekulárna terminológia účinkuje hlavne na dve skupiny ľudí, na ktoré sa v diskusiách často zabúda: na „hľadačov“ a „rozpoltených“. Hľadači sú ľudia, ktorí úprimne túžia poznať pravdu, lenže sa k nej dosiaľ nedostali. Rozpoltení sa odcudzili tradičnému náboženstvu, najmä tradičnému kresťanstvu, ale nedokážu sa úplne stotožniť s čistým ateizmom. Obe skupiny v našej spoločnosti tvoria významnú masu „nerozhodnutých“. Ateisti sú presvedčení, že rozumom a vedou pretiahnu hľadačov a rozpoltených do svojho tábora, a často majú pravdu, pretože takí ľudia väčšinou nereagujú nejako zvlášť nadšene na obvyklý arzenál citátov z Biblie. Nechcú počuť o rajskej záhrade ani o ohni a síre. Nedôverujú „Bohu medziery“ (inými slovami odmietajú prístup, ktorý je medzi niektorými kresťanmi veľmi obľúbený: rutinne vysvetľovať neobjasnené prírodné javy pomocou nadprirodzena). Napriek tomu ich však trápi otázka, či po smrti nie je ešte niečo ďalšie, a s radosťou si vypočujú argumentáciu, ktorá im vychádza v ústrety, ktorá operuje

s faktami, ktoré si môžu overiť, a ktoré nepredpokladajú *vopred závery*, ku ktorým sa snažia prísť.

Takto vedenú argumentáciu sú ochotní vypočuť si aj niektorí ateisti. Treba mať na pamäti, že ateisti v diskusiách sa často zdajú byť veľmi sebavedomí, ale v skutočnosti (napr. práve v otázke posmrtného života) si nemôžu byť istí. Úprimný a súdny ateista musí počítať s možnosťou, že sa mylí, a preto musí byť prístupný rozumným argumentom. A tak je spomínaná kniha určená aj ateistom, ktorí sú ochotní obrátiť svoj skepticizmus proti sebe a preskúmať svoje vlastné predpoklady.

Nakoniec pár slov k tomu, ako autor knihy Dinesh D'Souza pri obhajobe posmrtného života postupuje. Jeho argumentácia sa stupňuje ako blížiac sa búrka: prechádza od dôležitosti posmrtného života k jeho možnosti, k jeho pravdepodobnosti, k jeho praktickým výhodám, a nakoniec k tomu, prečo by sme mali v jeho reálnosti uveriť. Zaoberá sa hlavnými, navzájom si konkurujúcimi poňatiami posmrtného života, vrátane východných učení. Zasahuje do celého radu odborov – neurológie, fyziky, biológie, psychológie, histórie a filozofie – a z tejto „mnohodbornosti“ vyplýva, že na „jeho tému“ nie je nikto odborníkom. Preto postupuje ako štátny prokurátor v prípade, v ktorom nie sú očití svedkovia. Prokurátor nie je odborníkom na balistiku, grafológiu alebo DNA. Preto, keď je to potrebné, požiada o vyjadrenie experta. Jeho úlohou je zostaviť kúsok skladačky a prehľadne, zrozumiteľne predniesť obžalobu porote. To isté robí aj autor knihy, a čitateľ, ten je členom poroty. Autor sa na neho obracia ako na porotcu síce inteligentného, ale úplne nezalého veci. Je to výnimočné „prejednávanie prípadu“ – kráčanie po nevyšliapanej ceste. Je to komplikovaná téma, a tak čitateľ si bude musieť občas ponamáhať mozog. Ale autor to chce čitateľovi uľahčiť a spríjemniť; preto píše jednoduchým a občas odľahčeným štýlom – akoby chcel trochu zamaskovať vážnosť a dôstojnosť „vyšetrovania“.

Chcem ale upozorniť, že v tejto knihe nie je žiadna „duchárina“, žiadne levitácie, exorcizmus, médiá a rozhovory s mŕtvymi. Nie preto, žeby autor nadprirodzeno apriórne vylučoval, ale berie ho s rezervou, a rozhodol sa preto ním radšej sa nezapodievať, a postaviť „svoj prípad (kauzu)“ iba na rozumových argumentoch a vede.

Jadrom knihy sú tri na sebe nezávislé argumenty na podporu posmrtného života: jeden neurologický, jeden filozofický a jeden morálny. Každý z týchto argumentov je sám osebe pádny, a všetky dohromady presvedčivo hovoria pre existenciu posmrtného života. Napriek všetkému – aj keď berieme do úvahy všetky argumenty – si musíme uvedomiť, že nejde o priame, ale iba nepriame dôkazy. To vyplýva z povahy veci. Ale aj keď je to tak, autor vysvet-

lí, prečo je výhodnejšie uveriť, aj keď nemáme priame dôkazy (úplnú istotu), a tiež sa zamýšľa nad tým, aká je najpravdepodobnejšia podoba posmrtného života. A na záver, v poslednej kapitole, čaká čitateľa prekvapenie! Nájde tu štúdiu, ktorá dosvedčuje, že život po smrti nie je len vyhládka do budúcnosti: jedna konkrétna osoba už ho zažila. A práve to je udalosť, ktorá otvára novú senzačnú možnosť: nie život iba po smrti, ale život večný už tu a teraz.

Príloha k článku:

*Práve v čase, keď som písal tento článok dostal sa mi „náhodou“ do rúk úsmevný príbeh „Věříš na život po porodu?“. Vo veľmi peknej, priliehavej, a pritom vtipnej metafore hovorí v podstate o tom, o čom je aj môj článok. Chcem, aby ste si ho „vychutnali“ keď už nie v origináli (lebo nórsky jazyk, predpokladám, málokto ovláda), tak aspoň v tej verzii, v ktorej som ho dostal; preto som ho neupravoval ani neprekladal. Príbeh pochádza z knihy „Křížem – Krážem na scéně“, ktorej autorom je **Kornelius Novak** (z Nórska).*

„Věříš na život po porodu?“

V břiše jedné těhotné rockerky – motorkářky žila dvě embrya. Jedno se jmenovalo Skeptik a druhé se jmenovalo Křesťan. Jednoho dne se mezi nimi odehrál následující rozhovor.

Malý Skeptik se zeptal: „Opravdu věříš na život po porodu?“

Na to Křesťan: „Ano, jasně že věřím na život po porodu! Náš život tady je přece jenom přípravou na život, který nás po porodu čeká.“

Malý Skeptik s tím nesouhlasil. Namítl: „Blbost, to přece nejde! Život po porodu, to je směšné, jak by to asi tak mělo vypadat?“

Na to malý Křesťan: „Všechno bude světlejší. Svýma očima budeš moci vidět nádherné věci, které si teď ještě neumíš ani představit a svýma nohama budeme běhat po nám ještě neznámém světě abudeme jíst ústy ...“

Malý Skeptik ho přerušil: „Jíst ústy? To jde? To mi ukaž! K čemu myslíš, že máš tady tuhle pupeční šňůru. A navíc je moc krátká, kam bys jí chtěl s sebou tahat? A čím bys chtěl běhat? Nohama? Kdo by věřil na chodce!“

Malý Křesťan mínil: „Ale to by klidně mohlo jít, vždyť po porodu bude přece všechno jiné.“

Ale malý Skeptik se domníval: „Teď poslouchej. Je to tak, že žádné "po porodu" nepřijde. Porodem všechno končí. Konec, finito, pryč. Není žádný život po porodu. Smysl života spočívá v tom, udržet se tu tak dlouho a tak

dobře, jak jen to bude možné.“

Pak si dal Skeptik velký doušek z pupeční šňůry a zakřičel: „Nechte nám pupek a šňůru, vždyť zítra jsme mrtví!“

Malý Křesťan říká: „Pojď sem ještě. Pupek a šňůra jsou důležité, ale mnohem důležitější je život po porodu. Potom uvidíme naši mámu!“

Malý Skeptik na to: „Mámu? Ty věříš na mámu? Kde tady je prosím tě ta tvá máma?“

Křesťan se vesele smál, když odpovídal: „Za prvé je to také tvoje máma, ať tomu věříš, nebo ne, a je tady všude okolo. Jsme a žijeme v ní a skrze ní. Bez ní bychom nemohli nic.“

Na to Skeptik: „Ach přestaň! O mámě jsem ještě nikdy nic neslyšel. Proč nás potom tady nechává samotné? Kde tady je? Věřím jenom tomu, co vidím!“

Malý křesťan řekl: „Tvoje oči ještě ani pořádně nefungují. Vidět jí budeš potom, dnes musíš věřit. Ale, když jednou zavřeš pusu a budeš úplně potichu, pak jí někdy můžeš slyšet zpívat, nebo můžeš cítit, když pohladí ten náš malý svět. Já v každém případě věřím, že život bude po porodu pokračovat. Máminu lásku cítím už dnes a to mi dodává jistotu.“

Skeptik se domníval: „Zítra bude bezpochyby náš den smrti. Nemáš tedy vůbec žádný strach ze smrti?“

Křesťan mínil: „Zítra bude náš den narození, a na to se šíleně těším. To přijde opravdu doba, kdy změníš názor a přijdeš do reality.“

Jak to vypadá? Všimáš si, jak jsou neudržitelné argumenty typu: „Ještě se nikdo z mrtvých nevrátil zpátky“, nebo „Kde je tedy Bůh? Věřím jen tomu, co vidím!“ Jen tak mimochodem, já věřím také jenom tomu, co vidím! Co vidím v Bibli, tomu věřím, protože pro každého je pochopitelné, že Bůh dodržuje důsledně své slovo.

Upozornenie:

z webovej stránky

www.knihy-benjan.sk

z ktorej pochádza tento článok, si môžete bezplatne stiahnuť hociktorý z **viac než 150 dokumentov** (článkov v PDF alebo prezentácií v PPS formáte).

Okrem toho tam nájdete **ponuku kníh** so zaujímavou **náučnou tematikou:**

kultúra a umenie (napr. trendy vývoja kultúry Západu, európske maliarstvo od renesancie po modernu, L. N. Tolstoj ako ho možno nepoznáte...)

prírodné vedy (hlavne biológia: napr. život z rôznych pohľadov, niečo z antropológie, o problémoch evolučnej teórie s inteligentným designom a inými novými vedeckými faktami atď.)

zdravie (napr. o problémoch a chybách lekárov i pacientov pri liečení chorôb a o tom ako im čeliť, o starnutí a starobe)

filozofia a teológia (napr. teoretické i veľmi praktické otázky súvisiace s vierou, o pôvode dogiem a problémoch s nimi, ale i o závažných problémoch a sporoch teológov)

Tieto knihy s dostupnou cenou (a navyše s možnosťou zliav) nenájdete v bežných, ale iba v niektorých špičkových kníhkupectvách alebo priamo u nakladateľa, t.j. na vyššie uvedenom URL („webovej adrese“)